

Landskap: Småland Upptecknat av: Sture Bäckström
Härad: Upplandinge Adress: V. Årenässele
Socken: Dädesjö Berättat av: Runa Stina Magnusson
Uppteckningsår: 1929 Född år 1852 i Dädesjö

Seder

Troulsägner

Dödsleder (Varsel)

Fulseder (Bl. a. div. vädelshöfningsbrev.)

ACC. N:R. M 6257:1.

Landskap: Småland Upptecknat av: Nure Bäckström
 Härad: Uppvidlinge. Adress: Värenasene.
 Socken: Vädesjö. Berättat av: Anna-Stina Magnusson
 Uppteckningsår: 1929 Född år 1852 i Vädesjö † 1950.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.

Ungdomen brukade samlas vid Vädesjö
drängstuga och vid kyrkan. De brukade
hålla göklotis under sommaren, när de släp-
av vid Norragårde.

På marknadsbacken brukade de göra upp
vid valborgsmässoafton.

Ärskedar
Ulmus N. 8 b

Vid Trollenberg i Venaskogen blev trea-
turen förvillade. Folk hade då sett bakugnar
i berget. Masse i Gubbakemmet hade gäta
och letat efter en bagge, och han fann den
vid Trollenberg.

Min farfars far var i Norge och trögade
och då frågade en kätting honom där, om
han ville smaka halvosten från en dra i hans

Tjinnmjölk-
minz (Ulmus N. 25)

ACC. N.R. M 6257:2.

Landskap: Småland Upptecknat av: Thure Bäckström
Härad: Uppvidinge Adress: Värnars församling
Socken: Bådesjö Berättat av: Runa-Sina Magnusson
Uppteckningsår: 1929 Född år 1852 i Bådesjö 7/1930

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

gärd, som hade kavat. Han sade, att han ville det. Då gick hon ut och ropade och mjölkade. Hon fick mjölk och baktis in gammalt. En annan gång hade en annan ko kavat. Han frågades likadant då och gick ut och försökte mjölka, men kom snart in och sade, att det inte gick. "Varför inte?" frågade han. "Nej," sade han, "för hon har rört vid lort innan hon mjölkade, så jag fick bara det."

En som blev mjölkade blev avrättad i Lenhanda. Prästen frågade hennes dotter, om hon också kunde mjölka. "Ja, det kan jag," sade hon och frågade prästen vilken ko hon skulle mjölka. Prästen sade det, och hon

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 6257:3.

Landskap: Småland

Uppptecknat av: Sture Bäckström

Härad: Uppvidinge

Adress: Värenareke

Socken: Vädesjö

Berättat av: Anna-Sina Magnusson

Upppteckningsår: 1929

Född år 1852 i Vädesjö 7 1930

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

myöskade. "Myöskar jag längre, så dör hon",
sade hon. "Ja, låt na' då", sade prästen. När de
sedan kommo ut i ladugården, låg en stor död,
Dödsseder.

Jonas på Källelid sa till sin mor: "Nu
när jag är död skall du raka mig, och så
får du min rakkniv." När det var auktion efter
honon, fick hon den inte. Sedan när hon var
ute i ladugården och myöskade, fick hon se en
elastrimma komma framkastandes över korna.

När Petter på Hallen stod till kom Nāja -
Johannes ner till mor, när hon skulle gå till vas-
san. "Nu släcker Petter lyktan för dig", sade
Johannes. När mor gick en stycke släcktes lyktan.

ACC. N:R.

M 6257:4.

Landskap: Småland Upptecknat av: Årne Bäckström
 Härad: Uppvidinge Adress: Värnadsene
 Socken: Bädesjö Berättat av: Anna-Sina Magnusson
 Uppteckningsår: 1929 Född år 1852 i Bädesjö † 1930

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

När Nöjes-Johannes var död och alla barnen varit hemma, fick man se honom stå livs levande utanför stugan.

En gammal korpral i kke, som var död, skulle skolas upp. Lite innan kom det tre svarta fåglar och flög upp på kyrktornet.

Om någon hade svårt för att dö, kunde någon gå upp på taket och ropa ut den döende, så dog han snart.

Det skulle vara tyst och stilla, när någon dog. De skulle slanna klackan.

I Bädesjö brukade Sara-Lisa tvätta och raka linen. I vattnet kunde man bada barn, som hade skervan. De blevo då bolade

Bort mot skervan

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6257: 5.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Sture Säckström.
 Härad: Uppvidinge. Adress: Värenarene.
 Socken: Dädesjö. Berättat av: Runa Sina Magnusson.
 Uppteckningsår: 1929 Född år 1852 i Dädesjö + 1930

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.

Om något barn hade något lyte kunde den
 döde lägga det med sig.

Bot mot lyte

Det fanns personer, som lät göra sin lik-
 kista i järväg.

I kistan brukade de lägga en brännvins-
 flaska och en prämbolt.

De som inte kunde hålla vatten skulle sätta
 en flaska urin anlingen i kistan eller i graven.

Bot mot urinring

Ringningen föräddades av några, som den
 dödes anhöriga dödade. Det gick åt en sek,
 sju man.

Självspillingar hade särskild plats på kyrko-
 gården. Raskare och självspillingar begravdes
 till höger om ingången.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M 6257:6.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Sture Bäckström.
Härad: Uppvidinge. Adress: Värmdals.
Socken: Vädesjö. Berättat av: Runa-Stina Magnusson
Uppteckningsår: 1929. Född år 1852 i Vädesjö + 1930

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

Vår tinfärden gick förbi gårdar och hus
risades. Ibland hashades riset, ibland lades det
ohasket. Som en ärsport med brannar och ett
dors inuti.

Liket bars till kyrkogården på vägar.

Om man vill ha en blomma på en grav
måste man betja sig på den.

På ett ställe hörd de i väg gamla linkist-
träden och några tag av dem och eldade. Så
snart de hade lagt sig om kvällarna rev och
lyste det i spisen. Men så gick de upplysningar
om vad det var. De sagade bort askan och
så sade de: "Vi visste ej vad det var, som vi
brände av." Sedan blev det lyst. Askan lade de

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6257.7

Landskap: Småland Upptecknat av: Sten Rånhjelm
 Härad: Uppvidinge Adress: Värensche
 Socken: Bådesjö Berättat av: Anna Stina Magnusson
 Uppteckningsår: 1929 Född år 1852 i Bådesjö

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV7

i samma hög, som de lagit bräderna att lida med.

Gamle väktaren hittade en guldering på kyrko-
gården, men han kunde inte ha den utan måste
lida sitt värda lidande den. Sedan hade han inte
ont av det mer.

Emellan Rishög och Lentranda var två ris-
högar, där folk brukade lägga ris.

Rishög
(Ulmus R. 27)

Så ugglan kommer fram och skriker
klå vitt, klå vitt bärar det lik i gården.

När folk schockade sig på kyrkvägen
brukade de säga: "Nu blir det snart lik från
det häuset."

Ben måste grävas ner och skyllas med
mull. Gravarna skottades av igen av anför-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6257:8.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sten Bäckström
 Härad: Uppvidinge Adress: Värmdarens
 Socken: Bädesjö Berättat av: Anna-Stina Magnusson
 Uppteckningsår: 1929 Född år 1852 i Bädesjö † 1930

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

vanterna själva samma dag, som den äldste jöns
 fästs. De gjorde graven så fin som möjligt och
 så lade de spadarna på graven, där de fick
 ligga tills väktaren tog bort dem.

De brukade kasta en näve linfrö efter
 linet för att det inte skulle spröta.

När prästen läser "Fader vår" och "Herrens
 velsignelse" tog ~~fett~~ männen av sig sina
 hattar och höll dem för ansiktet.

Lin frö kastas
efter lik.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 6257:9

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Nils Bäckström

Härad:

Uppvidinge

Adress:

Värnars

Socken:

Dädesjö

Berättat av:

Anna-Stina Magnusson

Uppteckningsår:

1930

Född år

1852

i

Dädesjö.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Jul seder.

Vid Luciadagen klädde någon ut till Lucia-
brud. Efteråt dansades det.

Tröskningen skulle vara slut till Lucia.
Bakning och skurning skulle vara slut några
dagar före jul.

Lucianatten fingo mjölnarna inte mola
något. De som ej färdig sin julsmål molen
fingo vänta över. Likaså fingo de ej mola
något tomasmässkväll. Smederna fingo
ej smida något. Smedjorna skulle denna
kväll vara väl sopade. Voro de inte det
kom tomtarna och klädde upp dem, som
städade. Varje lördagskväll skulle smedjorna

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 6257:10.

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Nils Bäckström

Härad: Uppvidinge.

Adress: Värenareke

Socken: Bådesjö

Berättat av: Anna-Stina Magnusson

Uppteckningsår: 1930

Född år 1852 i Bådesjö

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10.

och så sopas. När lomtarna sjäng var det bra, men inte när de spelade. Då ~~de~~ gick det snart sönder något. När något gick sönder sade smederna: "Jag har samvets lill och gräla i skämt för att spela." En gång spelade lomtarna mycket, och dagen efter gick en hammarskaft av och var nära att slå ihjäl smeden.

För skulle de inte spinna något varken lördagskvällarna eller dygnet om dag, för då kom fören.

Samt hett sa' upp rättorna till jul.

Julaplåns morgon stego de upp tidigt och släpade för att de skulle köra ut "julgubben".

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 6257:11.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Nine Bäckström.
Härad: Uppvidinge. Adress: Värnäs.
Socken: Dädesjö. Berättat av: Lena-Stina Magnusson.
Uppteckningsår: 1930 Född år 1852 i Dädesjö.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11.

När de hade "karahöller" plaskade de upp julveden ovanpå den. Det skulle vara svistfri granved. När den nya veden lades ut, togs den gamla bort. Julveden skulle vara en gammal.

Fägelkärven såtes upp, när de föte ut i ordning och lite innan de slappade i grytan.

Kreaturen skulle ha särskilt gott julfoder, och de skulle önskas en god jul.

De hade vävnader, som de såtes på väggarna, i taket och på siäarna.

De hade juckanor av halv, väv eller trä. En "torre" såtes på bordet. Samliga

ACC. N:R.

M 6257:12.

Landskap: Bmålanel Upptecknat av: Åure Bäckström
Härad: Uppvidinge Adress: Värenarene
Socken: Bädesjö Berättat av: Anna-Sina Magnusson
Uppteckningsår: 1930 Född år 1852 i Bädesjö

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

klädde en bultej och satte en ljus i den.
Hessa skulle vara framme till juldagen.
Schnippar hade de på nyår, för att de skulle
se vilka som skulle dö.

På julafton bars julhalmen in. Alla
familje-medlemmarna skulle julnatten ligga
på halmen. De fick inte ha några sängkläder.
Halmen skulle ligga till juldagen.

Julafton skulle de ha sina julhägar. Det
var en grov, en fin kaka och en linpa. De stora
deakorna skulle gömmas till vören. De som
gingo och låg hade flera andra kakor på
julhägen. Basmiga kakor "vånades" till grisar,
hönar, julkusar.

D. H. F. 22

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6257:13.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Åune Bäckström.
Härad: Uppvidinge. Adress: Vårendsene.
Socken: Bådesjö. Berättat av: Hanna-Sina Magnusson.
Uppteckningsår: 1930. Född år 1852 i Bådesjö.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV13

Juleaftons dvälsvard utgjordes av kulfisk och "ättavälling" (ärsoppa). Griskuvudet skulle stå på bordet med ett äpple i munnen.

Den som tog det första skedbladet gröt rimmade. En böna skulle läggas i gröten och den som fick bönan skulle bli gift under det nya året. Det som de tappade på golvet juleaftons dväls fick de inte ta upp. Gröt såttes ut till lamten.

Ett ljus skulle brinna under juleaften. Brann ljuset av, skulle någon i släkten dö under det nya året.

Om ~~finns~~ solen inte shen något under juledagen, blev det dålig råk. Shen solen

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6257:14.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Sture Bäckström.
 Härad: Uppvidinge. Adress: Värenareke.
 Socken: Bådesjö. Berättat av: Anna-Stina Magnusson.
 Uppteckningsår: 1930. Född år 1852 i Bådesjö.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14.

bara så länge som en ryttare behöves för
 att sitta på en häst, blev det bra gräda.
 Juldagen skulle de inte sava något, för då blev
 de lata under sommaren.

Annandag juls morgon var Stoffan ute
 och red. ~~100~~ måkade ladugårdarna och
 sjöng till framför dörrarna. Fick de bra träk-
 tering blev det fint i ladugården, annars
 hade de dit mera gäddor.

Rida Stoffan

Julaskan skulle strös på treturen
 för att de inte skulle få löss.

Julaskan mot
löss

I Bådesjö prästgård klädde de ut
 julbock.

{Julbock
L. H. F. 32

De rätta julkalaren blev efter nyår, då

ACC. N:R.

M 6257:15

Landskap: Småland

Upptecknat av: Sture Bäckström

Härad: Uppvidinge

Adress: Vårendaske

Socken: Vädersjö

Berättat av Anna-Sina Magnusson

Uppteckningsår: 1936

Född år 1852 i Vädersjö

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

de skulle önska varandra gott nytt år.

Så många dygn nyårsnytt slöjer sig under moln, så länge ligger säden i jorden. (innan den groi?)

Folk stod och såg på nyårsnytt och hade en psalmbok i näven. De fick inte se på psalmboken och så slog de upp en psalm. Blev det en begravningspsalm blev det snart lik i släkten. Blev det en bröllopspsalm blev det snart bröllop o. s. v.

Nå de bakte färska gängen efter jul kunde de sätta i sädesar i brödet. Så många ar som då sades, så många lik blir det under året i släkten. För mor sveddes en

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 146257:16.

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Nure Bäckström.

Härad: Uppvidinge.

Adress: Värnadsens.

Socken: Bädersjö.

Berättat av: Anna-Stina Magnusson.

Uppteckningsår: 1930

Född år 1852 i Bädersjö.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16.

gång två år, och under året dog också två
av hennes syskon.

Julen tog slut jingandadagen, då var-
det dunkades av. De julölet skulle de slå
kring äppelräden för att det skulle bli bra
med frukt.

Skriv endast på denna sida!